

FOLKLORISKĀ KOMPETENCE KULTŪRAS IDENTITĀTES REPREZENTĀCIJĀ VIDUSSKOLĒNU PĀRSPRIEDUMOS

Folklore Competence in the Representation of Cultural Identity in Secondary School Students' Essays

Angelika Juško-Štekele

Rezekne Academy of Technologies, Latvia

Abstract. *The article, using the theory of conceptual analysis and the principles of SOLO (Structure of Observed Learning Outcomes) taxonomy, analyses the manifestations of folklore competence in the essays of secondary school students, available in the corpus of essays www.korpuss.lv. The levels of folklore competence were determined by analysing the use of lexemes belonging to the semantic field of folklore in secondary school students' essays. Out of 157 (or 34%) essays containing lexemes belonging to the semantic field of folklore, the majority (i.e. 43%) show the lowest level of folklore competence with domination of the naming function without further elaboration, or is limited to a broader elaboration of just one element without any perceived correlation with a broader folklore context. At the second level of folklore competence that can be observed in 45 essays (29%), secondary school students show the ability not only to name but also to classify into simpler systems 2- 3 realia belonging to the semantic field of folklore. At the third level of competence represented in 9 essays (or 6%), secondary school students show the ability to reason, analyse, explain causes, integrate, infer and identify problems using 4-6 lexemes belonging to the semantic field of folklore. The overview of the essays written in 2018 shows that most of the secondary school pupils' folklore interests are related to the events dedicated to Latvia's centenary, in particular Latvian Song and Dance Festival, which is typologically connected with the folk songs and Cabinet of Dainas ('dainu skapis') collected by Krisjanis Barons. In terms of genres, secondary school pupils have mostly stayed in the genre of fairy tale, which dominates at the first level of folklore competence (43 out of 100 essays), but it often merges with the understanding of the literary fairy tale and is subject to a formal application of genres. The study shows that folklore competence at its highest possible levels is more convincingly demonstrated by pupils from minority schools, which may be explained by the socio-cultural competence building content included in the minority school curricula.*

Keywords: *folklore competence, intangible cultural heritage, secondary school students' essays, semantic field of folklore.*

<https://doi.org/10.17770/er2021.2.6727>

This is an open access article under the Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ievads *Introduction*

2003. gadā Apvienoto Nāciju izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) Ģenerālkonference pieņēma Konvenciju par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu, vienojoties, ka dalībvalstīm, izmantojot visus tās rīcībā esošos līdzekļus, jāīsteno izglītojošas, izpratni veicinošas un informējošas programmas, kas domātas plašai sabiedrībai, sevišķi jaunatnei (Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu, 2004). Būtiska nemateriālā kultūras mantojuma daļa ir mutvārdu tradīcijas un to izpausmes, kas Latvijas sabiedrībā tradicionāli tiek apzīmētas ar terminu ‘folklorā’, tā šaurākajā izpratnē aptverot mutvārdu folkloras žanus: dziesmu folkloru, vēstītāju folkloru un brahiloģismus.

Viens no rīkiem nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanai, veidojot izpratni par nemateriālā kultūras mantojuma, tai skaitā mutvārdu tradīcijas, nozīmi, ir formālā izglītība, kas, cita starpā, vērsta uz nemateriālā kultūras mantojuma ilgtspējas nodrošināšanu un Latvijas identitātes veidošanu Eiropas kultūrtelpā, kā to nosaka arī Latvijas Republikas Satversme. Vispārējās vidējās izglītības procesā iegūto vai nostiprināto folklorisko kompetenci iespējams novērtēt, analizējot izglītojamo mācību sasniegumus vidējās izglītības posma noslēgumā.

Raksta mērķis, metodoloģija un avoti *Purpose, methodology and sources of the article*

Folkloriskā kompetence rakstā tiek skatīta kā daļa no kultūras kompetences, kuru 2006. gadā Eiropas Parlaments un Eiropas Padome noteica par vienu no galvenajām mūžizglītības pamatprasmēm (Nemateriālā kultūras mantojuma likums, 2016). Ar jēdzienu ‘folkloriskā kompetence’ rakstā tiek apzīmēta izglītojamo vēlme un spēja reprezentēt zināšanas, pieredzi un attieksmi pret folkloru, izvēloties ar folkloru saistītas pārspriedumu tēmas vai iekļaujot folkloras tematiku cita veida pārspriedumu problemātikā.

Folkloriskā kompetence rakstā tiek skatīta kognitīvā aspektā, vērtējot, vai un kā vidusskolēnu pārspriedumos atklājas folkloras izpratne, kuru veido ne tikai formālā mācību procesā iegūtās folkloras teoriju un jēdzienu zināšanas, bet arī

ikdienas, netieši noprotamās zināšanas, kas, iespējams, gūtas pieredzes veidā (Coles, Werquin, 2006).

Raksta mērķis ir noteikt izglītojamo folkloriskās kompetences līmeni, analizējot vidusskolēnu pārspriedumus, kas ir daļa no centralizētā eksāmena latviešu valodā. Analīzei izmantoti 468 pārspriedumi no 12. klases latviešu valodas eksāmenu darbiem specializētajā valodas korpusā (www.korpuss.lv). Korpus izstrādāts Valsts pētījumu programmā “Latviešu valoda” (projekts Nr. VPP-IZM-2018/2-0002), sadarbojoties Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūtam, Liepājas Universitātei un Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijai. Korpusā apkopti 2018. gada latviešu mācībvalodas vidusskolu, mazākumtautību skolu un valsts ģimnāziju audzēkņu darbi no Kurzemes, Latgales un Rīgas. Pārspriedumu korpus sastāv no 225 950 vārdlietojumiem: 85 647 mazākumtautību skolu, 70 668 valsts ģimnāziju un 69 635 vārdlietojumi latviešu mācībvalodas vidusskolu izglītojamo pārspriedumos.

2018. gada pārspriedumi ir pateicīgs avots folkloriskās kompetences izvērtēšanai, jo 2018. gads pagāja Latvijas valsts simtgades svinību zīmē, kas ietvēra daudzveidīgus informācijas resursus un pasākumus arī skolu jaunatnei, kas aptvēra arī nemateriālā kultūras mantojuma tematiku. Tādi bija, piemēram, Latvijas novadu, pilsētu, pagastu kultūrvēsturiskā mantojuma, tradīciju un personību izzinošu pasākumu programma “Latvijas goda aplis”, “Latvijas skolas soma”, kas ietvēra aktivitātes arī kultūras vērtību laikmetīgo izpausmju apzināšanai, LFK akcija “Simtgades burtnieki,” kur katrs skolēns varēja līdzdarboties folkloras mantojuma dokumentēšanā u.c. pasākumi, kas aktualizēja skolēnu interesi par folkloru.

Lai identificētu folkloriskās kompetences saturu, rakstā izmantota konceptuālās (jēdzieniskās) analīzes teorija (Jackendoff, 2002), kas ļauj jēdzienu ‘folkloras’ skatīt kā leksisku konceptu, kura semantisko lauku veido semantiskās vienības – folkloras izpratni veidojošie žanri, mutvārdu tradīcijas un izpausmes. Par pamatu folkloras semantiskā lauka konstruēšanai izmantots folkloras žanru rādītājs Latviešu folkloras krātuves mājaslapā (<http://lfk.lv/krajums/zanru-raditajs>), ko papildina tādi nemateriālo kultūras mantojumu vispārinoši termini kā ‘folkloras’, ‘tradīcijas’, ‘(kultūras) mantojums’ un ar nemateriālo kultūras mantojumu saistīti atslēgas vārdi Latvijas simtgades pasākumos. Turpmākai analīzei izvēlētas tikai tās folkloras semantiskā lauka vienības, kas, izmantojot [korpuss.lv](http://www.korpuss.lv) meklēšanas rīkus, vidusskolēnu pārspriedumos fiksētas vismaz desmit

vārdlietojumos. Tie ir: svētki (226), pasakas (118), (kultūras) tradīcijas (75), mantojums (24), Krišjānis Barons (19), tautasdziesmas/dainas (18), Līgo svētki, (Jāņi) (12) folkloras (11). Mazāk par desmit reizēm pārspriedumos pieminēti: dzīvesstāsts (7), leģendas (7), mīklas (3), Ziemassvētki (2), nostāsti (2), paražas (2), teikas (1), ticējumi (1). Šāds uzskaitījums vedina domāt par visai šauru folkloras izpratni, kas koncentrējas tikai atsevišķos ar folkloras izpratni saistītos tematiskajos blokos.

Folkloriskās kompetences līmeņi

Levels of folklore competence

Izmantojot par pamatu novēroto mācīšanās rezultātu struktūras (SOLO) taksonomijas (Biggs, Collis, 1982) principus, vidusskolēnu pārspriedumus atkarībā no tajos pieminēto folkloras semantiskā lauka vienību skaita un veida iespējams iedalīt četrās grupās. Pirmkārt, nodalāmi pārspriedumi, kuros ar rakstā izmantoto metodoloģiju nav iespējams identificēt folklorisko kompetenci – tas ir 311 pārspriedums (jeb 66%), kur vidusskolēni pievērsušies citām tēmām un nav iekļāvuši folkloras semantiskajam laukam iederīgas leksēmas. Pārējos pārspriedumos, atsaucoties uz Solo taksonomijas tipoloģiju, iespējams izdalīt trīs līmeņus.

Pirmajā jeb nosaucošajā folkloriskās kompetences līmenī ietilpst 100 domraksti ar vienu folkloras semantiskajam laukam piederīgu leksēmu, kas var būt nosaukta līdz pat 7 reizēm. Visos gadījumos tā vai nu pilda nosaucošu funkciju bez tālāka izvērsuma, vai arī aprobežojas ar viena elementa izvērsumu bez apjaustām kopsakarībām ar plašāku folkloras kontekstu. Šajā līmenī biežāk sastopamās leksēmas ir ‘pasaka’ (minēta 43 pārspriedumos), ‘svētki’ (29), ‘mantojums’ (11) un ‘tradīcijas’ (7). Atsevišķi pieminējumi konstatēti leksēmām ‘tautasdziesmas/ dainas’ (4), Barons (1), folkloras (1). 62% pārspriedumu šajā līmenī uzrakstījuši latviešu mācību valodas skolu skolēni.

Piemēram, leksēmu ‘pasaka’ skolēni, atbilstoši Solo taksonomijas pirmā līmeņa pazīmēm, spēj nosaukt, ievietot vārdnīdā kā vienu no literatūras žanriem, izvērst tās aprakstu personiskās pieredzes raksturojumam. Tipiski folkloriskās kompetences pirmajam līmenim šajā grupā ietilpstošās leksēmas mēdz iziet ārpus folkloriskās kompetences aploces, pārklājoties un nereti arī sajaucoties ar literārās pasakas izpratni. Dziļākas izpratnes trūkumu pirmajā folkloriskās kompetences

līmenī ilustrē arī leksēmas ‘pasaka’ kļūdainais lietojums. Piemēram, apgalvojums “V. Belševicu es iepazīstu no bērnu pasakām” (P, 91¹) liek būtiski apšaubīt pārsprieduma autora zināšanas par pasakām un literātes Vizmas Belševicas (1931 – 2005) daiļradi. Zemāku kompetences līmeni uzrāda arī tendence iekļaut pasaku tipoloģiski neprecīzā vai nekonsekventā žanru uzskaitījumā, lai ilustrētu kādu autoram svarīgu atziņu. Piemēram, teikumā “visvieglākais, no kurienes var dabūt pieredzi, ir mūsu grāmatas, mūsu stāsti un pasakas, dzejoļi un pārspriedumi” (P, 200) grāmatu un pārspriedumu iekļaušana žanru uzskaitījumā liek domāt drīzāk par nejaušības principu pasakas pieminējumā.

Gadījumos, kad folkloriskās kompetences pirmajā līmenī kāda folkloras semantiskajam laukam piederīga leksēma pieminēta vairākas reizes, veiksmīgākie kompetences apliecinājumi piesaka saskarni ar citām kultūras jomām, visbiežāk, daiļliteratūru. Formulas, kas atrodas uz robežas ar augstāku folkloriskās kompetences līmeni, ir: “tautas pasaka kā bērniības pirmā lasāmviela + kāda literāro pasaku autoru daiļrade” un “pasakas žanrs bērniībā + pasakas loma nacionālajā kultūrā + pasaku internacionālā daba”.

Pirmajā formulā pasaka kā folkloras žanrs reti ir grūti nodalāma no literārās pasakas izpratnes. Piemēram, apgalvojums “pasakas, kuras lasot, var atgriezties bērniībā” vedina domāt par tautas pasakām, tomēr nākamais teikums jau liecina par daiļliteratūras aploci: “Es esmu izlasījis franču rakstnieka pasaku “Mazais princis” (ID, 151). Pasakas kā bērnu folkloras triviāla interpretācija liecina par folkloriskās kompetences zemāko līmeni, kurās vidusskolēni ir iegaumējuši atsevišķas ar folkloras izpratni saistītas reālijas un pat spēj veikt vienkāršākas procedūras folkloras reāliju kopsakarību meklēšanā, tomēr pat vairākkārtēji folkloras semantiskajam laukam piederīgas leksēmas pieminējumi folkloras kompetences pirmajā līmenī paliek virspusēju, triviālu apgalvojumu līmenī, piemēram: “kopš bērniības tiek lasītas pasakas, (..) maziem bērniem patīk lasīt pasakas, (..) pieaudzis cilvēks var lasīt pasakas, (..) jo tie ir ļoti interesanti stāstiņi” (P, 176).

Otrā formula pārspriedumos ir sastopama retāk un drīzāk uzskatāma par izņēmumu. Piemēram, pārspriedumā (ID, 424) formula īstenojas apgalvojumos: “pasakās mazam cilvēkam veidojas raksturs”, “ieguldījums kultūrā sākas (..) ar pasakām”, “katras tautības pasakās sižets ir idejas ir salīdzinoši vienādas”. Šāda

¹ Šeit un turpmāk, atsaucoties uz pārspriedumiem, norādīts pārsprieduma ID numurs pārspriedumu korpusā.

interpretācija atklāj padziļinātas pārsprieduma autora zināšanas par pasakas žanru kopsakarā ar personības psiholoģiju un salīdzinošās folkloristikas pamata atziņām.

Arī gadījumos, kad kāda folkloras semantiskajā laukā iederīga leksēma pārspriedumā pieminēta līdz pat septiņām reizēm, tās pārsvarā paliek nosaucošā līmenī un apliecina vienkāršākās aprakstīšanas kompetences. Ilustrācijai var minēt leksēmas ‘svētki’ lietojumu pārspriedumos. Respektējot par godu Latvijas simtgadei 2018. gadā rīkotos pasākumus, pārspriedumos dominē Dziesmu un deju svētku tematika. Šāda pievēršanās aktuālajiem tradicionālās kultūras pasākumiem ir vērtējama atzinīgi; diemžēl pirmajā folkloriskās kompetences līmenī svētku interpretācijai pārsvarā trūkst analītiska dziļuma. Piemēram, pārspriedumā (P, 29) leksēma ‘svētki’ pieminēta septiņas reizes, vienas atkāpes ietvaros nosaucot tādas Dziesmu un deju svētku izpausmes kā: svētkus “var gan ieraudzīt, gan saklausīt”, svētki “notiek”, papildus tiem “nāk aizraujoši priekšnesumi”, svētki ir “viena no kultūras sastāvdaļām”, svētki “ļoti nozīmīgi valstij un pasaulei”, svētki “dod motivāciju izaugt, saklausīt savu mērķus un virzīties uz savu dzīves posmu”. Šādā griezumā svētku interpretācija diemžēl nepārsniedz stereotipiskus šablonus, kas, neskatoties uz autora vēlmi īpaši izcelt svētku nozīmi, rada mazticama stilistiska pārspīlējuma iespaidu.

Otrajā folkloras kompetences līmenī ietilpst 45 pārspriedumi, kuros minētas divas līdz trīs dažādas folkloras semantiskajam laukam piederīgas leksēmas. Šajā līmenī vidusskolēni uzrāda spēju ne tikai nosaukt, bet arī vienkāršākās sistēmās klasificēt folkloras semantiskajam laukam piederīgas reālijas. 62% no šī līmeņa pārspriedumiem uzrakstījuši mazākumtautību skolu skolēni. Visbiežāk (28 pārspriedumos) iezīmēta tipoloģiskā saikne starp tradīciju (vai mantojumu) un svētkiem, kas Latvijas simtgades svinību gadā visos gadījumos ir veltīta Vispārējiem latviešu dziesmu un deju svētkiem, izceļot to īpašo nozīmi tradīciju saglabāšanā un pārmantošanā.

Augstāko kompetences līmeni šai grupā uzrāda darbi, kuros zināšanas par dziesmu un deju svētku vēsturi papildina vidusskolēnu personiskā svētku dalībnieku pieredze. Tā stiprina pārliecību par tradīcijas kontinuitāti, lai gan neizslēdz šablonisku izteiksmi: “Esmu priecīgs, ka arī es spēju dot Latvijai ar savām dejām ražīgumu un godu” (P, 191). Otrā kompetences līmeņa darbos tradīcija nereti tiek krasi pretstatīta realitātei: “Mūsu tradīcijas un kļūdas iet no pagātnes, no senajiem laikiem. Mūsu spēles, lēmumi, darbības – stiprā tagadne”

(P, 78). Vispārējo dziesmu un deju svētku aizsākumi skolēnu laika skaitīšanā mēdz nobīdīties par vienu gadsimtu: “Latvijā ir saglabājušies Dziesmu un deju svētki, kaut gan ieviesa tos 20. gs.” (P, 159) vai “Tas ir grandiozs pasākums, kas aizsākās jau 18. gadsimtā, precīzāk 1873. gadā” (P, 28).

Trešajā folkloriskās kompetences līmenī folkloras semantiskajam laukam piederīgas leksēmas paplašinās līdz 4-6 un pārsniedz vismaz vienu leksēmas pieminējumu katrā leksēmu grupā. Šādi ir tikai deviņi domraksti, kas ilustrē spēju analizēt, argumentēt, skaidrot cēloņus, integrēt, secināt, prognozēt un pieteikt problēmas. Leksēmas un to skaits, kas aptvertas trešajam folkloriskās kompetences līmenim, izkārtojas šādi: (Dziesmu un deju) svētki (14) – tradīcijas (12) – tautasdziesmas/ dainas (21) – K. Barons (6) – folkloras (2) – Jāņi (2) – pasakas (1).

Zīmīgi, ka septiņus no deviņiem pārspriedumiem ir uzrakstījuši mazākumtautību skolu skolēni, īpaši uzsverot savu līdzdalību latviešu kultūras mantojuma saglabāšanā: “Tagad ir tieši tas laiks, kad es esmu daļa no tiem, kas var saglabāt latviešu tautas tradīcijas” (P, 399). Trešajā kompetences līmenī vērojama tendence argumentēt viedokli: “mēģināšu pierādīt to ar piemēriem” (P, 72), sniegt faktos balstītu kultūrvēsturisko kontekstu. Raksturojot dziesmu un deju svētku nozīmi, tiek izcelta to īpašā nozīme tautiskās identitātes stiprināšanā, minot faktu, ka 1873. gadā, kad tika rīkoti I Vispārējie dziesmu svētki, Latvija vēl atradās Krievijas impērijas sastāvā, sniegti precīzi dati par dziesmu un deju svētku statistiku, norādīts, ka dziesmu un deju svētki iekļauti UNESCO nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā (P, 72), norādīts, ka dziesmu un deju svētkos piedalās arī mazākumtautību kolektīvi, kam tāpat ir svarīga vienotas spēcīgas Latvijas valsts un kultūras ideja (P, 399).

Trešā kompetences līmeņa pārspriedumos uzsvērta tradīciju pēctecības ideja: “atceroties vēsturi, mēs saglabājam sevi un pilnveidojam” (P,74), “Es ļoti ceru, ka arī mani bērni iemācīsies un nodos tālāk mīlestību pret Latviju” (P, 447), kas ir būtisks folkloriskās kompetences apliecinājums.

Diemžēl 2018. gada pārspriedumos nav izdevies identificēt augstākajam – ceturtajam – klasifikācijas līmenim piederīgus folkloriskās kompetences apliecinājumus. Iespējams, tas ir saistīts ar pārsprieduma žanrisko savdabību, kas pagērē izteikt pārdomās iegūtus atzinumus, spriedumus, vērtējumus, bet ne tik daudz pieprasa ceturtajam folkloriskās kompetences līmenim atbilstošu radošumā balstītu jaunu hipotēžu, formulu, teoriju radīšanu.

Secinājumi Conclusions

2018. gada vidusskolēnu pārspriedumu analīze, izmantojot SOLO taksonomijas principus, ļāva noteikt folkloriskās kompetences līmeņus, kas balstās uz folkloras semantiskajam laukam piederīgu leksēmu un to skaita izmantojumu pārspriedumos. Tā kā 2018. gada kultūras notikumi un arī vidusskolas noslēguma darbu pārspriedumu tēmas konceptuāli pieļāva plašas un daudzveidīgas folkloriskās kompetences apliecinājuma iespējas, tad 66% pārspriedumu bez folkloras tematikai atbilstošu leksēmu iesaistes liek secināt, ka kopumā vidusskolēnu interese par folkloras tematiku, kā arī vēlēšanās reprezentēt šīs zināšanas un attieksmi pārsprieduma formā ir vērtējama zemāk par vidējo.

No 157 (jeb 34%) pārspriedumiem, kuros tika uzietas folkloras semantiskajam laukam piederīgas leksēmas, lielākā daļa (t.i. 43%) uzrāda zemāko folkloriskās kompetences līmeni, kur dominē nosaucošā funkcija bez tālāka izvērsuma, vai arī aprobežojoties ar viena elementa plašāku izvērsumu bez apjaustām kopsakarībām ar plašāku folkloras kontekstu. Otrajā folkloriskās kompetences līmenī, kam atbilst 45 darbi (29%) vidusskolēni uzrāda spēju ne tikai nosaukt, bet arī vienkāršākās sistēmās klasificēt folkloras semantiskajam laukam piederīgas 2- 3 reālijas. Trešajā kompetences līmenī, kam atbilst 9 pārspriedumi (jeb 6%), vidusskolēni uzrāda spēju argumentēti analizēt, skaidrot cēloņus, integrēt, secināt un pieteikt problēmas operējot ar 4-6 folkloras semantiskajam laukam piederīgām leksēmām. 2018. gada pārspriedumu kopskats liecina, ka lielākoties vidusskolēnu folkloriskās intereses saistītas ar Latvijas simtgades pasākumiem, jo sevišķi Vispārējiem dziesmu un deju svētkiem, kas tipoloģiski saistās ar tautasdziesmu – dainu skapja – K. Barona veikuma aplocēm. Žanru griezumā vidusskolēni visvairāk kavējušies pie pasakas žanra, kas dominē pirmajā folkloriskās kompetences līmenī (43 no 100 pārspriedumiem), bet izklāstā nereti saplūst ar literārās pasakas izpratni un ir pakļauts formālam žanru virknējumam.

Zīmīgi, ka pirmajā kompetences līmenī dominē latviešu mācību valodas skolēnu pārspriedumi, kas veido 62% no šī līmeņa pārspriedumiem. Savukārt otrajā un trešajā kompetences līmenī pārsvaru gūs mazākumtautību skolu skolēni: otrajā līmenī 62%, trešajā – 78%. Šāda statistika liecina, ka folklorisko kompetenci tās augstākajos iespējamajos līmeņos pārliecinošāk demonstrē tieši

mazākumtautību skolu skolēni, kas, iespējams, izskaidrojums ar mazākumtautību skolu programmās iekļauto sociokultūras kompetenci veidojošo mācību saturu. Skolēnu folkloriskās kompetences korelācija ar skolas mācību programmām varētu būt izvēsta atsevišķā pētījumā, kas īpašu nozīmi iegūst, ņemot vērā faktu, ka 2020. gada 1. septembrī Latvijā stājās spēkā jauni vispārējās vidējās izglītības standarti, kur kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā jomā iekļauta arī savas kultūras identitātes veidošana.

Summary

The analysis of secondary students' essays written in 2018 using the principles of Solo taxonomy allowed the author to determine the levels of folklore competence basing on the use of lexemes belonging to the semantic field of folklore and their number in the essays. As abundance of cultural events organised in 2018 and also the topics of secondary school final essays conceptually allowed for a wide and various range of possibilities for demonstrating folklore competence, the 66% of essays where no folklore-related lexemes could be found suggests that, overall, the interest of secondary school students in folklore-related topics and their willingness to represent this knowledge and attitude in the form of an essay is below average.

Out of 157 (or 34%) essays containing folklore-related lexemes, the majority (i.e. 43%) show the lowest level of folklore competence where the naming function dominates without further elaboration, or is limited to a broader elaboration of just one element without any perceived correlation with a broader folklore context. At the second level of folklore competence which can be seen in 45 essays (or 29%), secondary school students show the ability not only to name but also to classify into simpler systems 2- 3 realia belonging to the semantic field of folklore. At the third level of folklore competence represented in 9 essays (or 6%), secondary school students show the ability to reason, analyse, explain causes, integrate, infer and identify problems using 4-6 folklore-related lexemes. The overview of the essays written in 2018 shows that most of the secondary school pupils' folklore-related interests are connected with the events dedicated to Latvia's centenary, in particular Latvian Song and Dance Festival, which is typologically related to the folk songs and Cabinet of Dainas ('dainu skapis') collected by Krisjanis Barons. In terms of genres, secondary school students have

mostly stayed in the genre of fairy tale, which usually corresponds to the first level of folklore competence (43 out of 100 essays), but it often merges with the understanding of the literary fairy tale and is subject to a formal application of genres.

It is important to notice that 62% of the essays corresponding to the first level of competence are written by pupils of schools where Latvian language is the language of study process, while at the second and third competence levels pupils from minority schools prevail: 62% at the second level and 78% at the third level. These statistics show that folklore competence at its highest possible levels is more convincingly demonstrated by pupils from minority schools, which may be explained by the socio-cultural competence building content included in the minority school curricula. The correlation of students' folklore competence with school curricula could be developed in a separate study, which has a particular significance in view of the fact that on 1 September 2020 new standards for general secondary education came into force in Latvia, where the field of cultural awareness and self-expression in the arts also includes the development of one's own cultural identity.

Acknowledgement

Raksts izstrādāts projektā "Humanitāro zinātņu digitālie resursi: integrācija un attīstība" (Nr. VPP-IZM-DH-2020/1-0001)

Literatūra References

- Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija. (2004). Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu. *Latvijas Vēstnesis*, 119.
- Biggs, J. & Collis, K. (1982). *Evaluating the Quality of Learning: The SOLO Taxonomy*. New York, Academic Press.
- Coles, M. & Werquin, P. (2006). *Education and Training Policy Qualification Systems: Bridges to Lifelong Learning*. Paris, OECD.
- Eiropas Parlaments un Eiropas Savienība Padome (2006). Eiropas Parlamenta un padomes ieteikums par pamatprasmēm mūžizglītībā. *Eiropas Parlamenta oficiālais vēstnesis*, L 394/10.
- Jackendoff, R. (2002). *Foundations of Language: Brain, Meaning, Grammar, Evolution*. Oxford, Oxford University Press.
- Saeima. (2016). Nemateriālā kultūras mantojuma likums. *Latvijas Vēstnesis*, 204.